ڕاست بێژی لە هونەردا

ئازاد عبدالواحد کردوویە بە کوردی

هونەر گەڕانە بەشوێن دۆزینەوەو دەربڕینی ڕاستیەکاندا . . هونەریش دووچاری پووکانەوەو لەکارکەوتن دێت هەر کاتێ هونەرمەندەکە ماندوو شەکەت بێو شەنگی ئەوەی لەبەرا نەبێ بگەڕێت بۆ ئەو ڕاستیانەو هەر ئەو کاتەش دەبرینەکەی ئەبێ بە کارێکی ڕووکەشانەو بەرەو لایەکا لار ئەبێتەوەو سەنگەلا ئەبێ . . لەو لا هەزاران ڕاستی ڕەنگاورەنگ دەربارەی هەر بابەتێکی بیگریت هەیە ، بەڵام ئەرکی ئەستۆی هونەرمەند گرتنی بڕبڕەی پشتی ڕاستیە زەقەکەیە بەگوێرەی ئەو بابەتە تایبەتیەی دەیەوێ هەڵی بژێریت . . ئەتوانێ یەکێك بێت بە پەراوێك باسی خوانێکی ئاسایی بکاتو بیکاتە بابەتو پێوەرو جۆری دارەکەو دروستکردنی و کێ دروستی کردووەو لە چ کاتێكداو هەق دەستی چەند بووەو کێ بەکاری دەهێنێو کەڵکی چیە . . لەوانەیە پیاو لێرەدا پێویستی بەو زانیاریە هەبێ کە زانایەکی ماتماتیكو جوگرافیا یان مێژوو نووسێکی کۆمەلایەتی یان زانایەکی ئابووری – سیاسی ، تا بتوانێ هەموو ڕواڵەتی ئەو ڕاستیانەی پەیوەندیان بە خوانەکەوە هەیە دەربڕێ . . بەڵام ڕاستیە بە هونەریەکە تەواو لەگەڵ ئەوانە جیاوازی هەیە . . ئەبینین (بیکاسۆ) خوان بەکاردەهێنێ بۆ جێگیرکردنی یەکێك لە پەندەکانی . (دیکنز)یش بەکاری دەهێنێ وەك هۆیەك بۆ ناڵین لەو داوەتەی کە لە چیرۆکەکەی (گۆرانی لەدایك بوون)دا ئەبیندرێ . ڕاستیە بنچینەییەکە لەبارەی ئەو خوانە دیاریکراوە ، لەو چرکەیەی کە هەوڵ دەدەم پەراوەکە لەسەر خوانەکەدا بنووسم . . بەڵام هونەرمەند ئەبێ شێوە جۆربەجۆرەکانی ڕاستی بزانێ بەر لەوەی دەست بکات بە هەڵبژاردنی . . پێویستە نووسەر هەموو شتێك بزانێ . یان بەلایەنی کەمەوە زیاتر لەوەی دەتوانێ بیکات . . گۆرکی دەڵێ : «پێویستە ئەو تواناو زاڵبوونەی هەبێ بتوانێ ئازاوە سەرپێیەکان لە بەیەکاچوونی عاتیفەو ئەو شتانەی گرینگیەکی نموونەییو گشتی هەیە جیابکاتەوە . . ئنجا لە هەموو مەسەلە تەسكو تروسكو کەسێتیو خودیو سەرپێیەکان دووربکەوێتەوە ، کە لە باری جولانەوەیەکی بەردەوام دایەو بزرئەبێ ئەوەی لەدوای خۆی شوێن پێیەك جێبهێڵێ . . هەر کاتێ توانی بەشی یەکەم زامن بکات ، کارەکەی ئەبێ بە کارێکی هونەریو گرینیگیەکی کۆمەلایەتی ئەبێ ، بەڵام ئەگەر بێزار بوو لە هێنانەدی بەشی دووەم ، ئەو کاتە چەند چیرۆکێك ئەنووسێ کە بنەما کۆمەلایەتیو فێرکاریەکان وون ئەکات . .» گۆرکی باسی ئەوە دەکات کە تاکە کەسێك چۆن توانی (فورمارگوردایف) دروست بکات : « پێویست بوو لە دەیان کورە بازرگان بکۆڵمەوە کە نە بە ژیانی باوكو نە بە پیشەکانیان ڕازی نین» ، هەر لەو ڕێگایەوە نووسەر ئەتوانێ تایبەتیەکی زیندوو هەڵبژێری کە کەسایەتیەکە دەکات بە شتێکی (ڕاست) .

لەو لا ملیۆنەها ڕاستی دەربارەی کۆمەڵی سەرمایەداری هەیە ، بەڵام لە هەموو ڕاستیەکان زیندووتر ململانێی چینایەتیە بەو سیفەتەی سەرچاوەی جموجۆڵیەتیو تەنیا لەسەر بنچینەی ئەو ڕاستیە دۆزراوەیە توانرا ڕاستیەکە بکێشرێ دەربارەی کۆمەڵی سەرمایەداری . . .

هونەرمەند هەرچەند بلیمەت بێ ، ئەوەندە ڕوانینی قووڵ ئەبێ . . شەکسپیرو تۆلستۆی ئەو شتانەمان بۆ ئەدۆزنەوە زێتر لەوەی نووسەرێکی هاوچەرخ دەیلێ : «ژیان ئەوهایە نازانم بۆ؟ .» مشتومڕو مقۆیەکی زۆر کرا دەربارەی بایەخی نووسەری بلیمەت بۆ ڕاستگۆییو دیاردەی کۆنو کەلەبەرەکانی ناوەوەی . . دەبینین (بەلزاك) لە ڕۆمانەکانی ڕووخانو وێرانەیی خەڵك جێگیردەکات کە دەیویست بۆیان بکێشێ . . (هاردی)یش بەزەیی پیا هاتنەوەی بەسەر جووتیارەکانی (ویسکس)دا زاڵبوو بەسەر بیرە فەلسەفیەکانیدا . . (تۆلستۆ)یش لەگەڵ باوەڕە سەلبیەکەی دەربارەی بەرگریکردن لە ڕۆمانەکەی (البعث) کۆتاییەکی دایە کەس بیری بۆ نەئەچوو . . هەندێ جار بیرورایەکانی هونەرمەندی ووشیارو بەئەگا لەگەڵ یەکگرتنە هونەریەکەی ڕووبەڕووی یەکا

ئەوەستن ، بۆیە زۆری نابێ زیاد ـ پێویست بایەخی پێ بدرێ بۆ قەرزبارکردنی هەڵوێستی –تۆلستۆی– چونکە (مەسیحی) بووەو (شیللی)یش بەلاوە بنێین چونکە لە سیاسەتدا ڕادیکالی بووە ، پێویستە ئێمە لە پێودانگی بەرهەمەکانیاندا بڕیاریان لەسەر دەربکەین . .

ئەوەی لە تۆلستۆی دەبیندرێ زێترە لە هی (شیللی) چونکە ئەو ناوەرۆکی (ناوەوەی) هەرچی بێ ، خۆ توانیویەتی تێگەیشتنێکی قووڵ بدۆزێتەوە بۆ باری کۆمەڵی مرۆڤایەتی‌و بۆ دڵی مرۆڤ . . سروشتی هونەر ناگۆڕێ هەرچەندە شێوەو ئەرکەکانی بگۆڕێت ، هەر بۆیەشە لەو لا جوداوازیەکی جەوهەری نیە لەنێوان (بتهۆڤن) و(شۆستاکۆفیش)و لەنێوان (دیکنز)و (گۆرکی)دا .

هونەرە نەمرەکان وەك (جورج لۆکاتش) ئەڵێ : «وێنە کێشانی ووردی مرۆڤە بە شێوەیەکی تێکڕای لەسەر جەمی کۆمەڵ» کارە هونەریەکە لە پلەی نزمەوە وێنەی بەشێك لە مرۆڤ دەکێشێ لە بەشێك لە کۆمەڵ ، کاتێ کە باسی ڕیالیزمی دەکەین مەبەستمان لەوە خۆ بەستنەوەیە بە (ڕاستگۆیی) لە ئەدەبدا . . ئەو دەمە تەقێ زیندووەی کە چرپەی ژیان ئەداتە کارەکان‌و چاوەدێری بارەکانی کۆمەڵ‌و ناهەمواریە دژوارەکان دەکات‌و ڕاستیە ووردو ماددیەکان دەخاتە بەر دڵ‌و دیدە . هەموو ئەمانە لەبەر چاوی هێنانەدی ئەو خۆبەستنەوەیە بە ڕاستگۆیی هەرچەند ئەمانە هەموو هۆیەکان نین ببڕینەوە . .

ئەو چیرۆکە ئەفسانەییانەی کە پڕو لێوڕێژە لە ئاژەڵی سەیر سەیرو سیحربازو دێوو حوجی بەنی حەللاق جۆرە ڕاستگۆیەکی تایبەتی تیایە . . چیرۆکی (ڕۆمیوو جولێت) لەو گومان‌و دوو دڵی‌یە دوورە ، بەڵام ئەوە نابێتە هۆی نەژماردنی بەکارێکی واقیعیانە . . ئەو هاتووە باسی ڕاستی دەکات دەربارەی کارەساتی دور خۆشەویست لە جیهانێك کە خۆی لە خۆیدا بووە بە دوو بەش . . تەوس‌و لاقرتێ هەروەك لە (گەشتەکانی کالیفر)دا ئەبیندرێ‌و فەنتازیاو ڕەمز ئەمانە هۆن بۆ دۆزینەوەو پشکنینی کون‌و کەلەبەرەکانی واقیع ، بەکاربردنی شێوازێکی ڕیالیزمیانە بەڵگەی گەیشتن نیە بە سەرچاوەی ڕیالیزم . .

بێگومان دەربڕینی (واقیع)و (مرۆڤایەتی) بەری زۆر لێکدانەوە هەڵدەگرێ‌و لق‌و پۆپی زۆری لێ دەبێتەوە . . (هۆمیرۆس)و(شۆلۆخۆف) و (براکلیتیلس) و (بیکاسۆ)و (باخ)و (بتهۆڤن) هەر خۆیان لەگەڵ مرۆڤایەتین ، واتە لەگەڵ ژیان‌و پێشکەوتنی مرۆڤدان . کە دەشێڵین ریالیزمین ، واتە زۆر جۆر لە ڕاستی‌یەکانی گەردوون‌و کۆمەڵ‌و پەیوەندی‌یەکانی ئادەمیزادو سروشتی پێك‌هاتنی خەڵك ئەدۆزنەوەو ئەخەنە ڕوو . .

بیروبـاوەڕو تیـئورو ڕێگا دیالکتیکی‌یەکان دەرهەق‌و بە دژایەتی لە زۆرانبازی بەردەوام چارەی بۆ ئەدۆزرێتەوەو مل ملانێ‌و دووبەرەکی نوێ دروست‌ئەبێ . . ئەو بیروباوەڕە هەر تەنیا خزمەتی لێکۆڵینەوەی کۆمەڵگای مرۆڤایەتی ناکات ، بگرە لێکۆڵینەوەی زانست‌و سروشت‌و هەموو دیاردەکانی تریش لەگەڵ جموجۆڵەکانی مرۆڤایەتی . . بۆیە ئەو هونەرمەندەی کە لەسەر ئەو تیئۆرە ئەڕوات ، پێویستە هەر لە سەرەتاوە ئەو دەست‌پێشکەریەی هەبێ‌و بڕواش ناکەم بەرێکەوت زانایانی سۆڤیت لە پلەی یەکەم بووبن لە پێش‌بڕکێ‌ی – ئەسبۆتنیك– بیکاسوو ماك دیارمیدو برێشت ، هاوچەرخەکانی خۆیان جێ‌هێشت‌و سەر ئەوان کەوتن . . بەڵام هونەرمەندە بلیمەتەکان ژمارەیان کەمەو ماوەیەکی درێژ ئەخایەنێ لەنێوان سەرهەڵدانی یەکیان‌و ئەوەی تریان . . ئەوەی وەکو شتێکی بایەخ‌دار لەبەر چاوی دەگرین ، ئەو ژمارە کەمە هونەرمەندەیە ، ئەوانەیش کە بەهۆی تەسکی ئاسۆی چینایەتی‌و سێکس‌و بەهۆی لادان‌و لاربوونەوەی سیاسی‌و فەلسەفی دەڕواننە جیهان لە پەنجەرەیەکی تەسکەوە باسی قووڵی ئەو عاتیفەو شتانە دەکەن کە تەنگ بە ئەندێشە هەڵدەچنێ تا ڕادەیەکی زۆر ئەوانە ئەو کەسانەن کە (لوێس ماکێنس) لە (ماتەمینی بۆ شاعیرە بچکۆڵەکان) باسیان لێوە دەکات :

ئەوانەی ئاگریان دائەگیرساند ، ئەگەر پڕیشکە ئاگرێك ڕووی دابایەت ئەوانەی هەموو ووشەکانیان زانی ، بەڵام لە هێنانەدی «ووشە»دا مایە پووچ‌بوون بلیمەتی لە جیهانێکی سەیرەوە سەرهەڵدەدات ، کە هەرگیز بەخەیاڵا ڕانابورێ . . کێ لەو بڕوایەدا بوو نیوەی نەخوێندەوارەکان ببن بە نیوە کوێرو لە گەرەکێکی نابووتی (دبلن) بگیرسێتەوە . کێ بیری لەوە دەکردەوە (شوون ئوکاسی بێ بە خاوەنی (بوندو بەخشینی پایەکان)–یان کێ بیری بۆ ئەوە دەچوو ڕۆمانی (شەڕو ئاشتی) خاوەن زەویەکی دەوڵەمەندو ئورستقراتی بینومیێ– بەشێکی گەورەو هەرەزۆری هونەرمەندە بچووکەکان . لە ئەنجامی «پێك هاتنی کۆمەڵ»دا سەر دەرکەن‌و دەتوانن بڕە

کارێکی کەمو بێهێزی تێ بکەن . . بەڵام لە کۆمەڵێکی تردا بە جموجۆڵێکی زیندووەوەو لە قەناعەتێکی ڕاستگۆیانەوە سەیری پێش خۆیانو دووا ڕۆژەکەیان ئەکەن . . بەڵام لە کۆمەڵێکی نەخۆشو پەککەوتە شپرزە بوو ، خۆیان بۆ جڵەوی عاتیفە شل ئەکەنو ، شەنگی ئەو ڕاوە دوو نانەیان لەبەردا نیە . . ئێمە لە بەریتانیا لە کۆمەڵێکی نەخۆشا ئەژین . . چونکە سەرمایەداری وێنەو ڕوخساری مرۆڤی شێواندووە ، بۆ بایەخدانبە لایەنی هەڵپەرستیو ملکایەتیو شتی تری پروپووچ . . هەر لێرەوە ئەوانەی میسالیانە ئەڕوانن ، ئەبن بە جێگای تەوسو لاقرتێ پێکردن . و خاوەن هەستە پاکو نازکەکانیش ئەبن بە مەسخەرەو ئەکەونە ژێر باری ڕوانینێکی دڕندانەو هەڵەپاسانە . .

لە سەراپای ژیانی ئێمەدا زۆربەی دیاردەو بنەما ساختەکارەکان پاداشت ئەکرێو ڕەپێش ئەخرێن . . هەر لە ڕژێمی فێرکاریەوە تا بەدارستانی دابەرە خاوەن سامانە بەرزەکان ئەگات . . لەو کاتەی کۆمپانیای (کلۆرو مۆتونو کۆرتلاند)و (ئای ، سی ، ئای) بە کە لپەکانیان گاز لەیەکتر ئەگرن ، دوای ئەوەی دەستەو دایەرە بچووکەکانیان وەکو حەزیا هەڵ لوشێ . . ئەو ئایدیۆلۆژیایەی لە کۆمەڵی ئێمەدا تاوئەدرێو باوی هەیە ، ئایدیۆلۆژیای چینی دەسەڵاتدارە ، لەگەڵ ئەوەی بزوتنەوەو جموجۆڵی کرێکاران سیفەتی قوربانیدانو خۆبەخت کردن بە بەرژەوەندی کەسێتی ئەدرێو لە هەمان کاتدا هاوکاریکردنو ئازایەتی دێتە گۆڕ ، بەڵام ئەوانەش نیهاد پیسیو خەراپەکاری بە بیروباوەڕی سۆشیالیستی هەیە ، بیروباوەڕەکەیان بەلاوە ئەنێن ، بەرامبەر بە وەرگرتنی پایەیەکی بەرز لەو کاتەی پێنج هەزار جونەیە لە ساڵێکا وەرئەگرنو کورسیەکیش لە ئەنجومەنی (لوردەکان) زەفت ئەکەن . . . بەشێکی هەرە زۆری ئەو کارە هونەریانەی لەژێر سایەی کۆمەڵێکی واوە دێتە بەرهەم . زیاتر بەتەنگ دەربڕینی ئەو مەسەلانەوە ئەبێ ، زیاتر لەوەی قیەمی تر دروست بکات . . . هونەرمەندە ڕەسەنەکانیش حەیرانو سەراسیمە ئەکەن تا دەست لە ڕاستیەکان هەڵگرێ ، چونکە ، دەرخستنی ئەو ڕاستیانە مایەی ڕیسوابوونو شار بەدەری ئەوانە . . هەروەك (ئارثەر میللەر) گۆتەنی (زوری کردنو لە قفە نانی ڕوانینەکان) . (ئەرستۆ) ئەڵێ : ئادەمیزاد گیانداریکی کۆمەلایەتیە ، پێویستە لەگەڵ مرۆڤانی تردا بژیتو پشتی پێیانەوە ئەستوور بێ ڕادەی بەختەوەریشی ئەوەستێتە سەر هێنانەدیی ئەو ئەرازوو ڕاگرتنە لەمیان تاکە کەسو ئیلتزامە کۆمەلایەتیەکان . . ئەوە ڕاستیەکە سێو دووی لەگەڵ ناکرێ . . بەڵام زۆربەی نووسەرە هاوچەرخەکان نابینان بەرامبەر بەو ڕاستیە ، بەدەستی ئەنقەست هەوڵ ئەدەن لەجیاتی ئەو کارە گۆشە گیریەکی خودی ئادەمیزادو ئەو جیهانەی تیایا ئەژی دروست بکات ئەو کاتەشە کارەکان وێنەی ڕاستەقینەی مرۆڤ ئەکێشن ، وەکوو کەسێکی تەنیاو گۆشەگیرو دوور لە کۆمەڵ ، واتە دوور لە سیفاتی کۆمەلایەتی ، کە وونکردنی ئەخلاقو تواناو ئەو کارانەیە کە لەگەڵ خەڵکی تردا پەیوەندیەکی زیندوویان هەیە ئەوساش لەنێوتاقیکردنەوە تایبەتیو خودیەکانی خۆیا ئەخنکێو ناشتوانێ پەیوەندی لەگەڵ کەسانی تردا ببەستێ . .

تاکوێرە

لە ڕۆمانی- نامۆ-ی (ئەلبیر کامو)دا . . کەسە سەرەکیەکە هەموو ژیانی بەرێدەکات ، وەك بلێی بۆ یەکێکی تر ئەژیو ژیان ئەباتە سەر ، کەسەکانی (پیکێت) بەند بەندئەکرێن لە سنوفوتا قورگیان لە لما نقووم ئەکرێن . . بێزارن ، بێزاریەکی تەواو هەتا لە بەشداری ژیانی خۆیاندا ، مرۆڤیش دەبینن . . بەبێ ئارەزوو دەسەلاتی خۆی پاڵی پێوەئەنێ بۆ عاتیفەیەکی سەیرو سەمەرە ، وەکو لە (لولیتا)ی نابوکۆف دا ئەبیندرێ . . (جان جینێە)ش لە (دەلاقەکەی)دا وێنەی جیهان وەکو گۆیەکی گەورە ئەکێشێ . کە خەڵك خەمو گۆشەگیریەکانی تیا ئەبینێو ئەچێژێ . . لەو کاتەی واقیعی دەرەوە ئەبێتە شتێکی بێ ماناو ناوەرۆك ، بەکاری سەرۆکە شۆڕشگێرەکەو سەرۆکی پۆیسی فاشستەکان کە ڕەوتی خۆیان ئالوگۆڕکرد . . (گراهام گرنیش) بێسوودیو بێگاری ئەوە دەردەخات کە یەکێك چاکە بۆ یەکێکی تر بکات . . ئەو کارە چەند بە چاك تێدەگات ئەوەندە ئەنجامەکەی بە خراپ دەزانێ . . لە چیرۆکی (بنچینەی مەسەلەکە)دا ، (فاسکۆبی) بەرێوەبەری پۆلیس ، بە میهرو سۆزەوە کە لە نیازێکی پاکەوە دەردەچێو دەبێتە هۆی شەڕو کوشتارو خۆکوشتن لەئەنجامی ئەوەوە ، سەرگەردانیە کوتو پڕیەکەی ئافرەتەکەو خۆشەویستیەیە لەرزۆکەکەی بە (مەسیح) لە چیرۆکی (کۆتایی مەسەلەکە)دا وای بۆ دەردەکەوێ کە لە هەموو کۆتو زنجیری لێپرسراوی بەرامبەر مرۆڤەکانی تر ڕزگاری ئەبێ . .

لەولا ژمارەیەکی بێ کۆتایی لە

بەرهەمی ئەدەبی لە پلەیەکی نزمدا ئەبیندرێ کە (سێکس) پێویست دەکات لەسەر خۆشەویستیو زەبروزەنگو هۆیەکانی بێ ئاگاکردن– مخدرات–و تاوانکردن ، لەگەڵ شیتاڵکردنی کەسێتیو رووخانو وێرانکردنی پەیوەندییە مرۆڤایەتیەکەی مرۆڤ لەنێوان ئەو گۆشە گیرەی کە شایانی بەزەیی‌پیا هاتنەوە بێ ، لەئەنجامی وونبوون لە نێو ئاژاوەیەکی زۆردا . . دەتوانین بڵێین زەبرو زەنگ– عنف– و سێکسو تاوان کردن هەردەم مادەیەکی بەپێزی هوتەر بووە لە ئنجیلو شەکسپیرو ئیبسنو دوستۆفیسکیدا ، هەروەك چۆن بەشێك بووە لەژیان . . چاو خشاندنێکیش بە رۆژنامەدا ئەوە دەسەلمێنێ . کە بەریتانیای ئەمرۆ ، زیاتر لە پێویست پێشوازی ئەوکارە دەکاتو تا خەڵکە ژیرەکەش چێژ لەو زەبروزەنگە توندو قیژەو لە روداوی کوشتارکارییو تاوانکردن وەردەگرن . . هەموو یەکێك لە ئێمە لە ناخەوەیدا ئەو غەریزەی وێرانکاریە ، رەشەمان تیایە ، ئەگەر بەسەریشیا زاڵبین ، ئەوە بوونی بەندەییەکەیە لەلامان . « هەر یەکێك لە ئێمە حەزدەکات باوکی بکوژێ» ئیڤان کارامازۆڤ لە دادگادا پڕ بە دەنگەکەی هاواردەکات «ئەگینا ئێوە بۆ لێرەن؟» ، بەلام ئەو تاوانکردنەو بوونی ئەو توندو تیژییە وەك بەشێك لە ژیانو دووبەرەکییە رەشەکەووەکو بەشێك لە سروشتی ئادەمیزادەکە هەیە . . ئەوەی گەورە نووسەران دەیکەن ، کارێکی زۆر جیاوازە لە خستنە رووی بەوێنەیەکی گۆشە گیرانەو دوور لە رێرەوی ژیانی بنچینەییو مێژووی ، ئەوانە بەشێکی زور بچووك لە راستی ئەخەنە روو ، تا ئەگەنە ئەو سنوورەی لە بازنەی درۆیەکی راستگۆیانە دەرئەچێ . . سەرەرای ئەوەش پێشکەش کردنی بەشێك پەیوەندەی کە دوور بێ لە تێکراو سەرجەمی خەڵك ، هونەرێکی نابووتو خەراپە . رۆمانی (کوێس کراسێك جیبۆن)ی «ئەسکوتس کویر» بەرای من یەکێکە لە رۆمانە دەگمەنو سەرکەوتووەکانی ئەم سەدەیە کە لە بەرتیانیادا چاوی بە روناکی شاد بوو . (هیچی ترم نیە بیری لێ بکەمەوە) ، ، ئەو رۆمانە باسی ژیانی بەشێك لە ئسکتلەندە) دەکات لە دارستانو لادێو شارە بچووکەکان ، بەلام لەگەڵ ئەوەشدا ئەو بەشە بچووکە لە جولانەوەیدا دەبێ بە وێنەیەکی بچووکی مێژوو ، کۆمەڵی (میرنز) ، بەشێکە لە (ئسکتلەندە)و (ئسکتلەندە)ش بەشێکە لە جیهان و جیهانیش دونیای دوێنێو بەیانییە شان بەشانی دنیای ئەمرۆکە . . دا دابنێین دەتوانین کەسە زیندووەکانو دەمەتەقێیە دەربڕەکە – الحوار المعبر– و شیعرو قۆشمەبازیو توورەییو هەڵچوونو زمانی روونو کارێگەر لە رۆمانتێکی واقیعی نوێی تر ئەدۆزیتەوە (بۆ نموونە شەوی شەممە وا بەیانییەك شەممە) . بەلام دوور لە تێگەیشتنەکەی (جیبۆن)بۆ (سروشتو جولانەوەی مێژوو ، رۆمانی (ئەسکوتس کوێر) تەنیا خۆشەویستیو ژیانی (کریس قوثری)مان پێ رادەگەیەنێ ، کە دەتوانێ یەکسەر کاری فلیمێکی رەونەقدارە سەرنج راکێش بکاتە سەری . .

ئەو هەڵپەرستییە خەفەتناكو نەخۆشو ئەژنۆ چەماوو ترساوە لە بەندکردن کە بەشێوەیەکی دیار لەئەدەبی هاوچەرخدا باس دەکرێ ، نموونەی بیری سروشتی ئادەمیزادە . . هەروەك (جونون)ی شاعیر لە گوتارێکیدا ووتی : «مرۆڤ دورگەیەك نیەو مردنی مرۆڤەکە ببێتە هۆی لەناوبردنی من لەنێو کۆمەڵی ئادەمیزاددا ، چونکە من لەناو ئەوانا ئەژیم ، بۆیە مەپرسە زەنگەکان بۆچ لێدەدرێن ، ئەوانە بۆ تۆ لێدەدرێن .

«کراسیك جیبۆن» لەو دێرە قووڵە راستگۆیانەی روناکی ئەبەخشێ کە لە رۆمانەکەیدا بە (ئیوان تافندیل) ئەگەین ئەو کورە هێمنو خاوەن دەرروونە بەرزەو ئەو دوو دەستە ساردو تەنیایە کە هەمیشە لەنێو خۆیدا بەند کراوەو جگە لە خۆی پشت بە کەسی تر نابەستێو تازەکی بووە بەکارێکی کارێگەر لە پێك‌هاتنی «پەیوەندی لاوە کرێکارەکان»داهەر لە ئاهەنگی سەماکردنیشدا خستیانە ریزی رێکخراوەوە . لە چرکەیەکی ئادیاردا بۆ (ئیوان)دەرکەوت ، کە ناتوانێ بێ بەو کەسەی کە لەسەر رێبازو رێچکەیەکا لەسەری ئەروێشت ، بەڵکو ئەیەوێ ببێتە بەشێك لەوان . . رووە شەرمناوی رەنگ بەفریەکەی کچە کرێکارەکەی رستنو چانیە ئەویش بە روویکی گرژەوە لەنێو بۆگەنی زبڵو (قالوقیت)ی خوێنو گۆشتو ئیسکیانا ئەژینو لە گومانو بیرکردنەوەو دڵداریان بیریکردۆتەوە . . بۆیە ئەویش بیری لێ کردۆتەوەو لەگەڵی ژیاوە . . (ئیوان) ئەوەی بۆ دەرکەوت کە مرۆڤ نیە . بتوانێ گۆشە گیرو تەنیا بژی . دور لەوانەی لە دەوروبەریتی ، راستی بۆ دەرکەوت بەهەموو ناوەرۆکو دوریەکیەوە کە ئەو کارە «درندەیەکی خەراپو بەدرەفتاوە» بەگۆیرەی تاکە کەس کە هەستێکی زۆری هەبێ ، بەلام بەخشرابێ و لەوێوە ژیان لەدایك بێت لەلای ئەو مرۆڤەی حەزدەکات بۆ بەیانی بژێت هەروەکو چۆن حەزدەکات ئەمرۆ بژێت . . . ! !